

Kapitalizm çocuk işçileri ezerek yükseliyor / DOSYA

Dünyada iş yükü altında ezilen 250 milyon çocuk işçi bulunuyor.

Fahri Sarrafoğlu/Dünya Bülteni

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre ise, şuan dünya genelinde 5-17 yaş arasındaki her altı çocuktan biri, işçi olarak çalıştırılıyor.

2006 yılı verilerine göre ülkemizde 6-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 16 milyon 264 bindir. Bu yaş grubundaki çocukların yüzde 60,9'u kentsel, yüzde 39,1'i kırsal yerlerde bulunmakta

ILO'nun yayınladığı rapora göre, dünyada kötü koşullarda çalışan yaklaşık 250 milyon çocuk işçi bulunuyor

Ülkemiz, kalkınma süreci içinde, iki değişimi bir arada yaşayan ülkelerden biri. Bir yandan, tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine doğru değişim yaşanırken, öte yandan nüfus yapısı da, kırsal çoğunluktan kentsel çoğunluğa doğru değişim göstermekte.

Ülkemizin sahip olduğu bu ekonomik değişim süreci ve buna paralel olarak nüfusun coğrafik dağılımındaki farklılaşma, dünya için ciddi bir soruna dönüşen çocuk işçiliği problemini, ülkemiz için de önemli bir sorun haline getiriyor. Yeni iş kanunu Kanun küçük yaştaki işçilerin sağlığını, öğrenim durumunu ve ahlakını korumak için bazı düzenlemeler yapmıştır. İş kanununa göre 15 yaşından küçüklerin çalıştırılması yasaktır. (İş K 71 mad) Ancak on dört yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler.

Yine kanuna göre çocuk ve genç işçilerin işe yerleştirilmelerinde ve çalıştırılabilecekleri işlerde güvenlik, sağlık, bedensel, zihinsel ve psikolojik gelişmeleri, kişisel yatkinlik ve yetenekleri dikkate alınır. Çocuğun gördüğü iş onun okula gitmesine, mesleki eğitiminin devamına engel olamaz, onun derslerini düzenli bir şekilde izlemesine zarar veremez. Tüm yasa ve yönetmeliklere rağmen yine de çocuk işçi çalıştırılmasında istismar devam etmektedir.

DÜNYADA 250 MİLYON ÇOCUK İŞÇİ VAR

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre ise, şuan dünya genelinde 5-17 yaş arasındaki her altı çocuktan biri, işçi olarak çalıştırılmaktadır. Asıl çarpıcı olan, toplam 246 milyon çocuğun; "yaşına uymayan işler", "zararlı ve tehlikeli işler" ile kölelik, askerlik, seks ve pornografik malzeme gibi kötü işlerde çalıştırılıyor olmasıdır. Bu olumsuz tablo içinde; fiziki, ruhsal ve ahlaki gelişimi engelleyen ve bozan aşırı derecede kötü şartlarda çalıştırılan ve bir an önce bu işlerden uzaklaştırılması gereken çocuk sayısının 179 milyona civarında olduğu ifade edilmektedir. İLO'nun yayınladığı rapora göre, dünyada kötü koşullarda çalışan yaklaşık 250 milyon çocuk işçi bulunuyor. Bunlardan 10 milyonu temizlik işinde çalıştırılıyor. Endonezya'da 700 bin, Brezilya'da 559bin Pakistan'da 200 bin ve Guatemala'da kırk bin civarında çocuğun temizlik işinde çalıştırıldığı tahmin ediliyor.

AB ÜLKELERİ DE HENÜZ ÇÖZEMEDİ

Avrupa Parlamentosu için hazırlanan bir rapora göre AB ülkelerindeki çocukların beşte biri yoksulluk içinde yaşıyor. Finlandiya Sendikası AKAVA'nın yaptırdığı bir araştırmada, AB ülkelerinde çocuk emeği sömürüsü yaygın bir olgu olmamakla birlikte, pek çok AB ülkesinde kabul edilemez boyutlarda çocuk emeği sömürüsünün varlığına dikkat çekiliyor. Çok hafif bir düşüş eğilimine rağmen Portekiz'de turizm, tekstil ve inşaat sektörlerinde istihdam edilen pek çok çocuk günde 10 ila 14 saat çalıştırılmakta. Bu çocuklar, genellikle kaçak iş yerlerinde çalıştırılıyor ve yaşları büyüdükçe çok kolay ve sorunsuz bir şekilde işten çıkarılabiliyor.

AB'ye uyumlu yepyeni mevzuata göre: Her 18 yaşın altındaki bütün fert çocuk bi şekilde kabul ediliyor. 14 yaşın altında ve ilköğretimi tamamlamamış çocukların çalışması yasak.

14 yaşında, ilköğretimi tamamlamış ve 15 yaşını doldurmamış olanlar "çocuk işçi" olarak tanımlanıyor.15 ve 18 yaş arasında çalışanlar ise "genç işçi" olarak adlandırılıyor.

Yönetmelikte bütün 2 grup sebebiyle de sınırlandırılmış çalışma saatleri belirtiliyor. Buna göre; okula süre eden çocukların eğitim dönemindeki çalışma süreleri, eğitim saatleri dışında olmak üzere en çok günde iki saat haftada ise on saat olacak. Okula sürekli giden çocukların okulun kapalı olduğu dönemlerde günde en çok 7 saat, haftada ise 35 saat; 15 yaşını doldurmuş ve okula gitmeyen çocuklar günde en çok 8 saat hafta da 40 saat çalışabilir.

GELECEĞİMİZİ KAYBEDİYORUZ

Ülkemizde en çok ihtiyaç duyulan eğitilmiş, kalifiye eleman ihtiyacı da maalesef çocuk işçiler sorunuyla baltalanıyor. Okuması ve kendini yetiştirmesi gereken ülkemizin geleceği çocuklarımız daha on yaşındayken çalışmaya başlıyor. Üstelik çalışma süreleri 15 saati bulan çocuklar okula da gidemiyor. TUIK tarafından 2006 yılının ikinci yarısında yapılan araştırma bu gerçeği ortaya koymaktadır. 2006 yılı verilerine göre ülkemizde 6-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 16 milyon 264 bindir. Bu yaş grubundaki çocukların yüzde 60,9'u kentsel, yüzde 39,1'i kırsal yerlerde bulunmaktadır. Bu çocukların % 84,7'si bir okula devam ederken, yüzde 15,3'ü okula devam etmemektedir. Okula devam etmeyen çocukların yüzde 58,8'ini kız çocukları oluşturmaktadır.

SENDİKALAR NEREDE?

Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı'ndan Prof. Dr. Gürhan Fişek çocuk işçilerin bir sendikaları olmadığını belirterek şu açıklamayı yapıyor: "Türkiye çalışan çocuk meselesine özellikle 1992'den sonra ilgi göstermeye başladı. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bu konuda yaptığı çalışmalar belli bir duyarlılığın oluşmasını sağladı. Sendikalar da bu süreçte daha duyarlı hale geldi fakat yine de yeterince etkili olmadılar" Fişek'e göre bu durumun sebeplerinden biri sendikaların konuyu tabanlarına indirememesi; ikincisi de çocuk işçilerin çoğu zaman sendikaların örgütlenme alanlarına tam olarak girmemesi.

Bununla beraber DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası, çocuk istismarının bir türü olan " çocuk işçiliği" sorununa dikkat çekmek için öykü kitabı yayımladı.

Ülkemizdeki çocuk işçiliğinin temel nedenleri ile diğer ülkelerdeki nedenler arasında büyük benzerlik söz konusudur. Dünya genelinde bir birine benzer olan çocuk işçiliğinin temel nedenleri; yoksulluk, göç, geleneksel aile yapıları, eğitim olanaklarının yetersizliği, işsizlik, işverenlerin ucuz iş gücü gereksinimi, iş mevzuatlarındaki yetersizlikler ve mevcut mevzuatın etkin uygulanamaması olarak sıralanmaktadır.

UCUZ İŞGÜCÜ

TÜSİAD'ın ``Türkiye`de İşgücü Piyasası ve İşsizlik`` raporunda yer alan verilere göre ise, genel olarak istihdamda yaşanan azalış, çocuk istihdamında da kendini belirgin bir şekilde gösteriyor. Türkiye`de 2001 yılı itibariyle 12-17 yaş grubundaki çocukların yüzde 15.8`i çalışırken, çocuk istihdamının işgücüne katılım oranı sistematik bir şekilde düşüyor. Bu azalmanın temel nedenlerinden birini tarım sektöründe ve ücretsiz aile işçisi sayısındaki düşüş oluştururken, çalışan çocukların yüzde 57.3`ü sanayi sektöründe istihdam ediliyor. Türkiye`de düşük gelir gruplarındaki hanelerde çocuk işçiliği daha yaygın olmakla birlikte, bu kategorideki ailelerde çalışan çocuk hanenin aylık ortalama gelirini yaklaşık yüzde 20 arttırıyor. Bu sonuçlar yoksul ailelerde doğurganlık oranını artırıcı bir etki yapıyor.

VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Milli Eğitim Bakanlığı, "8 yıllık Temel Eğitim" yasası ile kendine yüklenen sorumluluğu yerine getirmede daha hassas olmalıdır. 6-14 yaş grubundaki hiçbir çocuğu eğitim süreci dışında bırakmamaya özen gösterilmelidir. Olaya gerekli ehemmiyetin verilmesi için, sorumluluk ile birlikte cezai uygulamaların gündeme getirilmesi de kaçınılmazdır. Bu sürecin verimliliğini arttırmak için eğitim çağına gelmiş çocukların izlenmesi ve eğitim sürecine dahil edilmeleri amacıyla, nüfus bilgileri ve muhtarlık verilerinden yararlanılmalıdır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "çocuk işçiliğini" önleme konusunu ve bunu doğuran nedenleri oradan kaldırmayı öncelikli amaçlarından biri olarak kabul etmeli. İş yeri denetimlerinde, çocuk çalıştırma ve sağlık koşullarına ayrı bir özen gösterilmelidir.

Batı toplumlarında yaygın olan tüketici bilinci, çocuk işçiliğini önleme konusunda harekete

geçirilmelidir. çocuk işçi çalıştıran iş yerlerinden ve üretici firmalardan mal ve hizmet alımının engellenmesine ilişkin kamuoyu duyarlılığı sağlanmalıdır.

Meslek odaları ve işveren organizasyonları üyeleri üzerindeki bilgilendirici, eğitici ve denetleyici görevlerini aktif olarak yerine getirmelidirler. Bunun yanı sıra, çalışma hayatının önemli aktörleri olan sendikaların, bu konudaki, duyarsızlıkları acilen giderilmelidir.

Son yıllarda, "çocuk sağlığı" devlet politikası haline getirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ancak, çocuk işçiliğini doğuran ana neden olan yoksulluk ile mücadelenin doğru zeminde yürütüldüğünü söylemek mümkün değildir. Çünkü yoksulluk ile mücadele, "yardım dağıtma" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımı yoksullukla mücadele olarak değerlendirmek mümkün değildir. Çocuk işçiliğini besleyen temel faktörlerden birisi olan ekonomik yoksulluğu doğuran etkenlerin ortadan kaldırılması konusunda ayrı bir duyarlılık sergilenmelidir.

HÜKÜMETİN POLİTİKALARI

Hükümet, 'çocuk işçiliğinin önlenmesi birlikte alakadar zamana bağlantılı politika ve programları' hayata geçiriyor. Bu çerçevede 15 milyon dolar bütçeli 2 proje üzerinde duruluyor. Projelerden biri sene başı itibariyle altı pilot ilde (Gaziantep, Şanlıurfa, Batman, Mardin, Aydın ve Muğla) işlemeye başladı. Mali kaynağı uluslararası örgütlerden ve fornlardan karşılanan projenin destekçisi ABD. Çocuk işçiliğinin önlenmesi birlikte alakadar 1 diğer proje ise AB fonundan alınan destek birlikte şubat ayında başlatılacak. ILO birlikte ortaklaşa bi şekilde altı pilot ilde (Kastamonu, Çankırı, Sinop, Ordu, Elazığ, Van, Erzurum) yürütülecek projeye çocuk işçilere ve ailelerine ulaşılacak modeller oluşturulması hedefleniyor.

<http://www.dunyabulteni.net/> sitesinden 25.05.2009 tarihinde yazdırılmıştır.